

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasiło avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 18.

V Ljubljani, 4. velikega travna 1906.

XLVI. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglas in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Ali prinašajo takozvani »prisilni referati« vsakoletnih okr. učiteljskih skupščin učiteljstvu kaj haska? — Novi nadzorovalni organi za istrsko učiteljstvo. — Naš denarni zavod. — Iz slovanskih pedagoških časnikov. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Inserati.

Ali prinašajo takozvani „prisilni referati“ vsakoletnih okr. učiteljskih skupščin učiteljstvu kaj haska?

Nekaj let je že minilo, odkar so v kranjski deželi in kakor tudi v sosednjih kronovinah uvedli takozvane »prisilne referate« za okr. učiteljske skupščine.

Provzročitelji teh epohalnih novotarij so pač domnevali, da spravijo slovensko — posebno pa kranjsko — šolstvo namah na ono stopnjo popolnosti, na kateri je premnogo šol — na papirju.

Lahko pa trdimo, — tako iz lastne izkušnje, kakor tudi iz vestnega opazovanja slovenskega učiteljskega gibanja, da je ta novotarija pač nekaj tako abnormalnega, nekaj tako nepotrebnege, nekaj tako senzacionalnega, da bi provzročitelji teh novotarij prav lahko vzeli patent na svojo iznajdbo, in ravno zaradi tega ne prinaša prav nikake koristi.

Prvič je ta naprava — kranjski c. kr. dež. šolski svet je izdal posebno odločbo o tem predmetu, in naši c. kr. okr. šolski nadzorniki jo pač vestno izpolnujejo, akoprav jo v svojih »domoljubnih« srcih obsojajo v dno pekla — nekaj tako nenaravnega, da nasprotuje pač zdravi človeški pameti in vsaki pravilni logiki. Menda ga ni na svetu stanu, ki bi ga tako profanirali kakor ravno učiteljski stan. Provzročitelje teh novotarij vprašamo, se dobi le kje kak stan pod božjim solncem, ki bi moral po absolviranju svojih študij, ki je preskrbljen z vsemi predpisanimi izpričevali, delati poleg opravljanja svoje naporne službe naloge kakor šolarji?

In povsem umesten se nam zdi izrek nekega diplomovanega živinozdravnika, ki ga je izrekel povodom neke razprave o teh »prisilnih referatih« rekoč: Pri nas bi se kaj takega ne moglo prigoditi. Mi imamo svoje diplome, ki nas usposabljujejo za živinozdravnike in s to diplomom lahko vsakega v nos dregnem, ki bi trdil, da nisem sposoben za živinozdrav-

nika. Menim pa, da ste učitelji ravnotako dobri državljani, kakor ostali stanovi.

Mož je govoril prav!

Drugič ne prinašajo ti referati prav nikakega haska učiteljstvu. Zakaj referati se izdelujejo pač prisilno, in tako delo ni imelo že od pamti veka nikdar prave koristi. Večina teh referatov je narejena po neki gotovi šabloni, in lahko rečemo, da 90% vseh referatov se ni globlje uglobovalo v literaturo in sploh v bistvo dotičnega predmeta — referata.

V tej trditvi nas prav dobro podpira dejstvo, da nastopajo kakor referentje po raznih krajih pri uradnih učit. skupščinah skoro vedno eni in isti poročevalci. Jako instruktiven je ravno III. del »Pedagoškega letopisa« Sol. Maticice, kjer se nahajajo teme in teze tako posameznih uradnih učit. skupščin kakor tudi posameznih okr. učit. društev in »Zaveze«. Našim višjim oblastim priporočamo, da sestavijo natančno štatistiko teh referatov, in prepričani smo, da bodo odločevalci učiteljskih usod dobili vse drugačne pojme o posameznih učiteljih, o njih delovanju, o njih duševnem obzorju, kakršnega pa črpajo iz nepristranskih in »zanesljivih« nadzorniških poročil.

Slovincem se pač ne bodo toliko časa vremena zjasnila, dokler bodo taksirali učiteljstvo le po prožnosti hrbtenice.

Normalno misleč človek menda tudi ne bo zahteval, da se mora ravno učiteljstvo uglobovati v vsak referat tako, kakor to zahteva ravno dotični referent, ako hočemo, da imej zbrano učiteljstvo v istini kak dobiček, to je, da poda dotični referat učiteljstvu v resnici nekaj tako popolnega, ki bo do našalo tako učiteljstvu kakor tudi šolstvu vsaj kako trajno vrednost v najblažjem pomenu besede. Kakor ima vsak srednješolski profesor svojo posebno stroko, kakor docirajo na vseučiliščih posamezni strokovnjaki v raznih strokah, ravnotako menimo, da bi bilo najpametneje in najbolj logično, da bi naša slavna, visoka itd. šolska oblastva prišla že do principa, da bi delo za posamezne predmete — referate ravno v tem smislu razdelila. V vsakem okraju se dobe učitelji, ki kažejo za posamezne stroke mnogo, mnogo zanimanja, so takorekoč

veščaki v posameznih predmetih. In kadar pride to ali ono aktualno vprašanje na dan, naj se izroči dotični referat temu ali onemu učitelju — veščaku. In šolska oblastva naj bodo prepričana, da se bo dotični referent lotil dane naloge s tisto ljubeznijo, ki jo goji do predmeta, in podal nam bo referat, ki bo vzbudil v istini vso pozornost zbranega, poslušajočega učiteljstva.

Sedanji referati se delajo pač le v takem obsegu in s takim veseljem, kakršna je snov dotičnega referata in kakšno zanimanje goji dotičnik do onega predmeta. —

Slednjič izpregovorimo še dve, tri o samih referatih in njegovih ocenjevalcih!

Referati sami — to je snov posameznih referatov — se kaj čudovito določajo v posameznih okrajih. Seveda oni c. kr. okr. šol. nadzorniki, ki se prištevajo »modernejšim« poiščejo tuintam v resnici kako aktualnejšo zadevo — ako jim je niso vdahnili posamezni člani stalnih odborov; a ostali c. kr. okr. šol. nadzorniki pa pricaplajo za prvimi po preteku dveh ali treh let z ravno takimi vprašanji pred strmeče učiteljstvo. Tako na pr. se spominjamo onih dni, ko je nastopala »klasična mačka« v posameznih referatih in slavila pravo slavje širom slovenske dežele, noseč v najpozabljenejšo zagorsko šolo nepozabno ime onega kraljeviča, ki je zbudil iz spanja ta »klasični dokaz« modernega naziranja slovenskih pedagogov! Dalje na pr. ima učiteljstvo logaškega okraja — in menda postojnskega tudi — letos ravnotak referat, kakršnega sta imela pretečeno leto litijski in krški okraj. — Praktičnemu učitelju prihaja menda taka rotacija prav dobrodošla! *)

Nikakor pa ne smemo in ne moremo prevzeti popravljanja in ocenjevanja posameznih referatov. Oddani referati se pač popravljajo prav po ljudskošolski šabloni. Vestno se popravi vsaka napačno pisana beseda, vidno se postavi na brezpični »i« piko, natančno se zaznamuje izpuščeni »klobuk« posameznim šumnikom. In končno se tuintam zapiše kaka duhovita opazka, vredna, da se jo spravi v naš šolski muzej ad perpetuam memoriam naših duhovitih nadzornikov. O kakem logičnem razvrščenju misli posameznih referatov ali o stvarnih pomislekih posameznih premis ni ne duha ne sluha. In kako li? Mislimo, da se razumemo brez besed! — — —

Pribiti moramo končno še fakt, kako si zna ta ali oni nadzornik pomagati pri ocenitvi posameznih referatov. Da se pokaže popolnega moža navzgor, izročča oddane referate posameznim učiteljem — strokovnjakom v oceno, in te ocene prodaja nato mero-dajnim oblastvom kakor produkt, ki je zrastel na njegovi duševni njivi.

Ta iznajdba ni napačna, posebno ako pomislimo, da je le premnogo c. kr. okr. šol. nadzornikov — recimo v Avstriji sploh — ki ne dosejajo marsikaterega podrejenega učitelja v duševnem oziru niti do pasu! △

*) Lansko leto je tod strašil rjavi hrošč, poleg mačke najslavnejša zver! Uredn.

Novi nadzorovalni organi za istrsko učiteljstvo.

(Iz koprškega okraja.)

Usodnega udarca, da se je šola iztrgala z državnim šolskim zakonom duhovništvu iz rok, tega udarca ne more preboleti nazadnjaška suknja, dasi teče že četrto desetletje, odkar je za vedno utrnila zvezda duhovniške moči in slave na polju ljudskega šolstva. Med temi, ki pretakajo bridke solze po konkordatski dobi, ko je učitelj mežnar tlačnil velemožnemu župniku in kdo ve komu še, med temi objokanci je tudi tržaški škofijski ordinarijat (ali po »Slovenčevi« ortografiji Tržaški Škofijski Ordinarijat).

Posebno v zadnjem času, odkar vlada škof Nagl, so se začeli na tržaškem ordinarijatu inte nzivneje boriti z vprašanjem: Kako stopiti ljudskemu šolstvu malo na prste? Mi se prav nič ne čudimo, če se od cerkvene strani tako nastopa. Klerikalno stremljenje je bilo in ostane vedno enako. Novodobna šola je in bo klerikalizmu vedno hud trn v peti. Škof Nagl dela pač tako kakor mora delati, a čudimo se le dež. š. svetu v Trstu, da si pusti diktirati ukazov od škofijstva, kakor je bil na pr. onile, ki je v podobi odloka dež. šolskega sveta zagledal luč sveta 1. decembra 1902. po Kristovem rojstvu. Mislimo namreč na znane verske vaje.

»Učiteljski Tovariš« je o teh vajah obširneje pisal letos v št. 7. ter prav primerno ožigosal postopanje dež. šolskega sveta. In po vsi pravici! Pero zastaja v roki ob misli, kako kruto se bije s tem odlokom v obraz tozadevnim zakonskim določbam, posebno § 2. državnega zakona z dne 25. maja 1868 l., št. 48! Deželni šolski svet je s svojim postopanjem glede verskih vaj pokazal, kako sveti so mu vsi predlogi, ki pridejo iz škofijske palače; pokazal je še več, to namreč, da imajo ti predlogi v njegovih očeh več veljave kakor pa gori omenjeni paragraf državnega zakona.

Človek pride nehote do rezultata, da veljajo zakonske določbe le za to ubogo učiteljsko paro. Nekatero odloke pošiljajo menda le za to med svet, da se učiteljstvo ob nje zadeva ter s tem hitro disciplinira ali vsaj izkuša hitro disciplinirati. Odlok dež. šol. sveta glede verskih vaj je za to najjasnejši dokaz.

S tem odlokom je nastopila za učiteljstvo — v mislih imamo učiteljstvo koprškega okraja — doba šikaniranja in s tem združenega discipliniranja.

Že večkrat se je pisalo o tem v vrlem »Učiteljskem Tovarišu« pod naslovom »Kršenje zakonov v Istri.« Dr. Nagl je med tem prav pridno delal. Videl je, kako mu gre v klasje žito na dež. šol. svetu! Slovenski svet je vnovič strmel nad vestjo, da se hoče na enak način šikanirati z verskimi vajami tudi tržaško učiteljstvo. Samozavednost in stanovski ponos tržaškega učiteljstva sta se odločno uprla tem novotarijam.

In na škofijskem ordinarijatu še ne mirujejo. Pred nedavnim časom je ta razposlal svojim podrejenim župnim uradom dopise, v katerih povprašuje ali se in kako se izvršujejo verske vaje od strani učiteljstva. Duhovščina je torej dobila nalog, da strogo poroča o tej zadevi škof. ordinarijatu, oziroma nalog, da denuncira. Sedaj pa pomislite: V vasi stanuje klerikalno nadahnjjen duhovnik. Kako bo ta poročal oziroma je že poročal, to si lahko vsakdo misli. Kakor v eni vasi, tako bo v drugih vaseh, saj klerikalno seme poganja tudi v Istri svoje najbujnejše kali.

Naročajte samo pri tvrdkah, ki objavljajo oglase v našem listu. — Pri naročilih se sklicujte na oglase našega lista!